

Ympäristövastuullisuudella kohti menestystä olemassa olevaa ja uutta kehittämällä

4.6.2024

Millaisia vaikutuksia ympäristövastuullisuuteen panostamisella on pk-yrityksen menestymiseen? Vallitsevan ilmapiirin ja julkisen keskustelun perusteella voidaan nopeasti todeta, että ympäristövastuullinen toiminta on nykyään välttämätöntä. Se voi tuoda yritykselle merkittäviä taloudellisia etuja esimerkiksi parantuneen resurssitehokkuuden ja positiivisen imagon kautta ja auttaa yritystä vastaamaan eri sidosryhmien kasvaviin tarpeisiin. Toisaalta erityisesti pienemmissä yrityksissä ympäristöasioihin panostaminen saatetaan yhä nähdä “pakollisena pahana”, joka synnyttää pelkästään ylimääräisiä kustannuksia ja vaivaa. Riippumatta siitä syntyykö ympäristövastuullisuudesta yritykselle selkeitä etuja vai ei, on siltikin ilmiselvää, että ilmastokriisin ja luontokadon voimistuminen tekevät kaiken kokoisten yritysten aktiivisesta ympäristökestävyyden edistämisestä välttämätöntä. Ilman toimivia ekosysteemejä ja hyvinvoivaa luontoa ei minkään liiketoiminnan harjoittaminen ole enää mahdollista.

Ympäristövastuullisuudella tarkoitetaan käytännössä yrityksen aktiivista ja ennakoivaa ympäristötyötä ja -toimenpiteitä, jotka ylittävät lainsäädännön vaatimukset. Tavoitteena on pienentää haitallisia ja kasvattaa positiivisia ympäristövaikutuksia, millä pyritään edistämään kestävää kehitystä; eli kehitystä, joka tyydyttää nykyisten sukupolvien tarpeet vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa. Ympäristövastuullisuuden vaikutuksia yritysten menestymiseen on tutkittu laajasti, mutta tulokset ovat olleet keskenään hyvin ristiriitaisia. Joissakin tutkimuksissa on havaittu positiivisia vaikutuksia, toisissa negatiivisia, ja osa tutkimuksista on osoittanut, ettei vaikutuksia ole suuntaan tai toiseen. Näiden vastakkaisten tulosten uskotaan johtuvan hyvin pitkälti siitä, että ympäristövastuullisuuden ja menestyksen välinen suhde on kaikkea

muuta kuin suoraviivainen ja yksiselitteinen. Siksi onkin ehdotettu, että olisi tärkeää syventyä tutkimaan erilaisia tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa tähän suhteeseen.

Yrityksen kyky kehittää olemassa olevaa ja uutta yhtäaikaisesti selitystekijänä

SeAMKin toteuttamassa pk-yritysten kasvuun ja ympäristövastuullisuuteen liittyvässä tutkimuksessa lähdettiin selvittämään tekijöitä, jotka ympäristövastuullisuuden ja pk-yrityksen menestymisen väliseen suhteeseen voisivat vaikuttaa. Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena ja siihen osallistui yhteensä 204 pk-yrityksen toimitusjohtajaa/omistajaa Etelä-Pohjanmaalta. Kyselyyn vastanneet yritykset toimivat eri toimialoilla, ja yritysten koko vaihteli 1:n ja 240:n työntekijän välillä. Valtaosa kyselyyn vastanneista pk-yrityksistä on pienikokoisia (< 50 työntekijää).

Tutkimuksessa suhdetta selittäväksi tekijäksi nostettiin nk. ambidexterity, joka tarkoittaa yrityksen kykyä kehittää olemassa olevaa ja uutta samanaikaisesti. Olemassa olevan kehittäminen voi tarkoittaa esimerkiksi prosessien tai tuotteiden hienosäätöä, kuten tuotantolinjan tehokkuuden parantamista, kun taas uuden kehittäminen voi tarkoittaa täysin uuden tuotteen tai palvelun luomista. Ympäristövastuullisuuden näkökulmasta olemassa olevan kehittämisellä tarkoitetaan negatiivisten ympäristövaikutusten vähentämistä nykyisten tuotteiden, palveluiden ja prosessien muokkaamisen ja tehostamisen kautta. Tällä pyritään sekä vastaamaan lainsäädännön ja sidosryhmien vaatimuksiin että saavuttamaan kustannussäästöjä. Uuden kehittämistä taas on kokonaan uusien ja ympäristöystävällisten tuotteiden ja ratkaisujen innovointi, jolla voidaan sekä synnyttää positiivisia ympäristövaikutuksia että olla edelläkävijöiden joukossa ratkaisemassa suuria ympäristöongelmia. Menestyksekkään ympäristövastuullisuustyön voidaan nähdä vaativan yritykseltä kykyä kehittää nykyistä toimintaa ja innovoida täysin uutta samanaikaisesti. Tämä taito on olennainen vastuullisuustyössä ensinnäkin siksi, että vastuullisuuden yksi keskeinen periaate on pyrkimys jatkuvaan parantamiseen. Toiseksi kyky monipuoliseen kehittämiseen on tärkeä siitä syystä, että vain siten yritykset pystyvät vastaamaan sidosryhmien jatkuvasti tiukentuviin vaatimuksiin ympäristövastuullisuuden suhteen.

Monessa aikaisemmassa tutkimuksessa on osoitettu, että yrityksen kyvyllä kehittää olemassa olevaa ja uutta samanaikaisesti on positiivinen vaikutus yrityksen menestymiseen. Useampi tutkimus on myös osoittanut, että yritysten suuntautuneisuus toimia asioissa proaktiivisesti eli ennakoivasti ohjaa yrityksiä kohti samanaikaista uuden ja olemassa olevan kehittämistä. Tästä voidaan päätellä, että yrityksen proaktiivinen toiminta ympäristöasioissa vaikuttaa positiivisesti siihen, että yritys kehittää nykyistä ja innovoi uutta yhtäaikaisesti. Näistä aikaisemmista tuloksista päätellen tutkimuksessa lähdettiinkin tutkimaan, voisiko ambidexterity olla yksi tällainen tekijä, joka vaikuttaa ympäristövastuullisuuden ja yrityksen menestymisen väliseen suhteeseen.

Ympäristövastuullisuus johtaa pk-yrityksen

menestymiseen, mutta ei ilman kykyä kehittää nykyistä toimintaa ja innovoida uutta samaan aikaan

Aineiston analyysin perusteella voidaan todeta, että pk-yrityksen kyky kehittää nykyistä ja innovoida uutta yhtä aikaa välittää ympäristövastuullisuuden ja yrityksen menestymisen välistä suhdetta. Käytännössä ympäristövastuullisuus ei siis johda suoraan pk-yrityksen menestymiseen, vaan menestys seuraa nimenomaisesti sitä kautta, että yritys pystyy tasapainottelemaan uuden ja olemassa olevan kehittämisen välillä samanaikaisesti. Tulos vahvistaa aiemmin tehtyä huomiota siitä, että suhde ympäristövastuullisuuden ja yrityksen menestymisen välillä ei ole yksiselitteinen. Tuohon suhteeseen vaikuttavat erilaiset tekijät, joista yhdeksi voidaan tämän tutkimuksen perusteella nostaa yrityksen kyky olemassa olevan ja uuden samanaikaiseen kehittämiseen; ambidexterity.

Mitä tämä oikein tarkoittaa pk-yrityksen näkökulmasta? Tosiasia nykypäivänä on se, että ympäristövastuullisuuteen panostaminen on sääntelyn ja sidosryhmien vaatimusten vuoksi välttämättömyys, ja sen merkitys tulee vain kasvamaan lähitulevaisuudessa. Jotta nämä panostukset voisivat tuottaa yritykselle positiivista tulosta konkreettisesti viivan alle ja johtaa menestyksen, on tärkeää, ettei yritys pelkästään hio nykyisten prosessien tehokkuutta huippuunsa ja tee hienoisia ekologisuutta lisääviä muutoksia tuotteisiin, vaan panostaa aidosti myös kokonaan uusien innovaatioiden kehittämiseen. Herää kuitenkin kysymys, miten rajalliset resurssit omaava pk-yritys kykenee tähän? Vaikka aiemmassa tutkimuksessa on nostettu esiin, että ambidexterity vaatii yritykseltä enemmän resursseja, on tärkeää myös huomata, että tasapaino uuden ja olemassa olevan kehittämisen välillä voi toisaalta tehostaa merkittävästi yrityksen toimintaa ja mahdollistaa rajallisten resurssien optimaalisen käytön. Tämä on erityisen tärkeää pienissä yrityksissä, joissa resurssit ovat usein niukat ja jokainen investointi on harkittava tarkkaan. Pk-yrityksiltä vaaditaankin viisaita päätöksiä resurssien kohdentamisen suhteen ja toisaalta sellaisten toimien priorisointia, joilla saadaan aikaan aidosti merkittäviä muutoksia ympäristökestävyyden suhteen. Pk-yritysten on myös varmistettava, että osa budjetista, ajasta ja osaamisesta suunnataan innovaatioprojekteihin samalla kun ylläpidetään ja kehitetään nykyistä toimintaa.

Tämä ei kuitenkaan pelkästään riitä, vaan vaaditaan myös yhteistyötä resurssien kasvattamiseksi. Jos aidosti halutaan kehittää uusia ratkaisuja, joilla voidaan vaikuttaa merkittävästi ympäristön hyvinvointiin ja ratkaista suuria ympäristöhaasteita, tarvitaan rohkeaa ja avointa yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Erilaiset kumppanuudet sekä yritysten, startupien, koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden ja muiden ulkoisten sidosryhmien muodostamat ekosysteemit laajentavat yritysten rajallisia resursseja ja edistävät jatkuvaa oppimista, joka on välttämätöntä jatkuvan kehityksen kannalta. Yritysten välinen yhteistyö on myös erittäin tärkeää; jopa keskenään kilpailevien yritysten on pyrittävä yhteistyöhön uusien ympäristöystävällisten käytäntöjen ja ratkaisujen kehittämiseksi. Lisäksi ympäristöosaamisen kehittäminen koko henkilöstön osalta on oleellista. Se ensinnäkin mahdollistaa ympäristöasioiden sulautumisen osaksi yrityksen päivittäistä toimintaa, ja toiseksi edistää uusien ympäristöinnovaatioiden syntymistä, joille on huutava tarve. Pk-yritysten tulisi myös rakentaa sellaista yrityskulttuuria, joka rohkaisee innovoimaan, kokeilemaan ja ottamaan harkittuja

riskejä ja jossa hyväksytään se, että myös epäonnistuminen on osa kehitystä.

Mikäli siis ympäristövastuullisuudesta haluaa kerätä hyödyt talteen, on yritysten panostettava merkittävästi ja monipuolisesti kehittämiseen. Pienetkin muutokset ovat tärkeitä, mutta samalla on tärkeää pyrkiä suurempaan vaikuttavuuteen rohkealla ja ennakkoluulottomalla innovoinnilla, jonka tarkoituksena on kokonaan uusien ratkaisujen kehittäminen. Kestäville ratkaisuille ja liiketoimintamalleille on lähitulevaisuudessa kasvamassa valtavat markkinat, joille kannattaa pyrkiä etujoukoissa. Kannattaa myös muistaa, että yrityksen pieni koko ei ole este, vaan se tuo joustavuutta, ja yhteistyön kautta pienestäkin yrityksestä voi kasvaa suuri ja vaikuttava tekijä. Ja näitä rohkeita kokoaan suurempia tekijöitä todella tarvitaan kestävämmän tulevaisuuden rakentamisessa.

Artikkeli on kirjoitettu osana Think Big! Kasvuyrittäjyyden tukeminen Etelä-Pohjanmaalla -hanketta, joka on Euroopan unionin osarahoittama. Hankkeessa on analysoitu aiemmissa hankkeissa syntynyttä dataa yritysten kasvusta ja kestävyydestä.

Lisätietoa hankkeen verkkosivulla.**Laura Könönen**
asiantuntija, TKI
SeAMK

Sanna Joensuu-Salo
tutkijayliopettaja
SeAMK